

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

EPIKA

POLSKI

PRZEDE

WSZYSTKIM

Jeden z rodzajów literackich, obok dramatu i liryki.

Cechy epiki: obecność narratora, zazwyczaj pisana prozą, świat przedstawiony (czas i miejsce akcji, wydarzenia, bohaterowie), fabuła (układ przyczynowo-skutkowy zdarzeń); wiele wydarzeń i miejsc akcji.

Rodzaje narracji:

**narracja
pierwszoosobowa**

Narrator jest
uczestnikiem lub
świadkiem wydarzeń,
wypowiada się w 1.
osobie – „ja”.

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

**narracja
trzecioosobowa**

Narrator opowiada o
wydarzeniach, które
obserwuje z boku,
wypowiada się w 3.
osobie – „on”, „oni”.

FABUŁA

Układ wszystkich zdarzeń w świecie przedstawionym.

Obejmuje zdarzenia relacjonowane przez narratora oraz przedstawione w dialogach i monologach bohaterów; obejmuje także retrospekcję.

AKCJA

Wyraźnie zarysowany
przebieg wydarzeń.

Elementy akcji: **POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM**
zawiązanie, rozwój,
punkt kulminacyjny,
rozwiązanie.

WĄTEK

Ciąg wydarzeń związanych z konkretnym motywem lub postacią, np. wątek miłosny Winicjusza i Ligii, wątek historyczny w Panu Tadeuszu.

**PUNKT
KULMINACYJNY**

Moment najwyższego napięcia
w rozwoju akcji, po którym
zazwyczaj następuje jej zwrot/
przełom w akcji, np. spowiedź
Jacka Soplicy; lektura „Pana
Tadeusza” przez Skawińskiego.

POLSKI PRZED WSZYSTKIM

GATUNKI

POWIEŚĆ

Gatunek należący do epiki.
Charakteryzuje go występowanie
wszystkich elementów świata
przedstawionego (czas akcji,
miejsce akcji, bohaterowie,
wydarzenia oraz narracja) a także
wielowątkowość.

POWIEŚĆ HISTORYCZNA

POLSKI PRZED W SZYSTKIM

Występuje w niej przynajmniej jeden bohater historyczny i/lub jedno wydarzenie historyczne. Akcja toczy się w przeszłości (autor nie mógł pamiętać wydarzeń, o których pisze, a zatem musi korzystać ze źródeł historycznych: map, kronik, atlasów itp.).

"Quo vadis"

Henryk Sienkiewicz

"Gdy ty opuszczasz lud
mój, do Rzymu idę, by
mnie ukrzyżowano raz
wtóry".

"Kobieta piękna warta
jest zawsze tyle złota,
ile waży, ale kobieta,
która przy tym kocha,
nie ma wprost ceny".

"Biada ci, morderco żony i
brata, biada ci, Antychryście!
Otchłań otwiera się przed tobą,
śmierć wyciąga po ciebie ręce i
grób cię czeka. Biada ci, żywy
trupie, albowiem umrzesz w
przerażeniu i potępiony
będziesz na wieki".

**BOHATEROWIE
HISTORYCZNI**

Neron

Petroniusz

Poppea Sabina

Akte

Święty Piotr Apostoł

Święty Paweł z Tarsu

Seneka

**BOHATEROWIE
FIKCYJNI**

Marek Winicjusz

Ligia Kallina

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Ursus

Glaukos

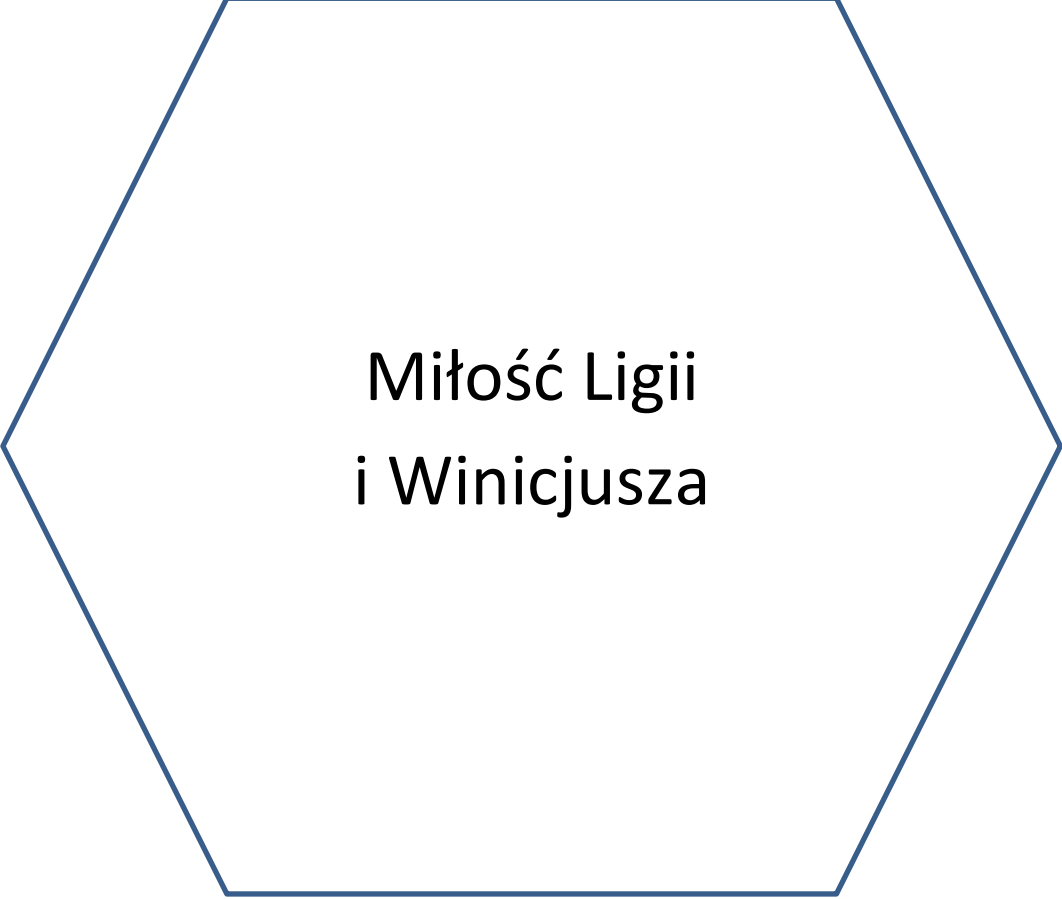
Chilon Chilonides

Eunice

WĄTEK GŁÓWNY

Miłość Ligii
i Winicjusza

WĄTKI POBOCZNE

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

**Narodziny
chrześcijaństwa**

**Przemiana Chilona
Chilonidesa**

Upadek Nerona

**Miłość Petroniusza
i Eunice**

POWIEŚĆ FANTASTYCZNA

Akcja toczy się w baśniowym świecie, ale może to być świat realny, w którym pojawiają się postacie fantastyczne, np.: jednorożec, wróżka, czarodziej, nimfa.

J.R.R. Tolkien

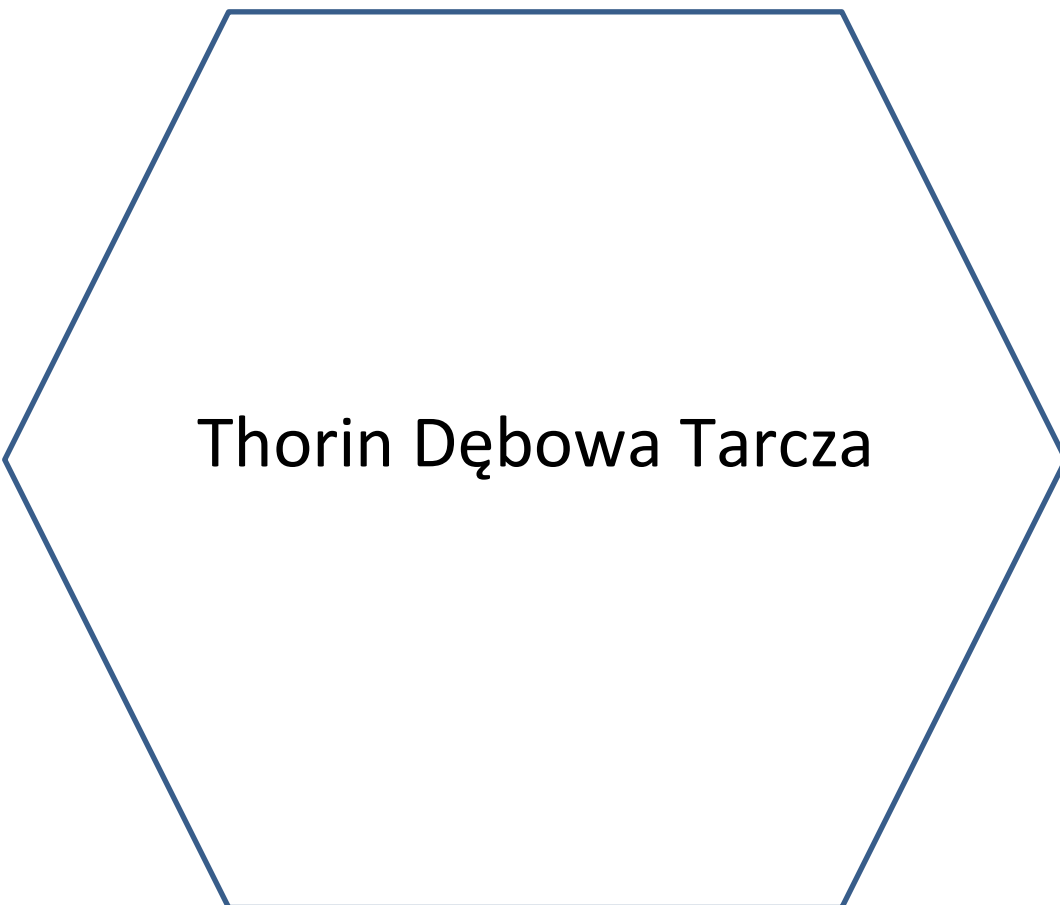
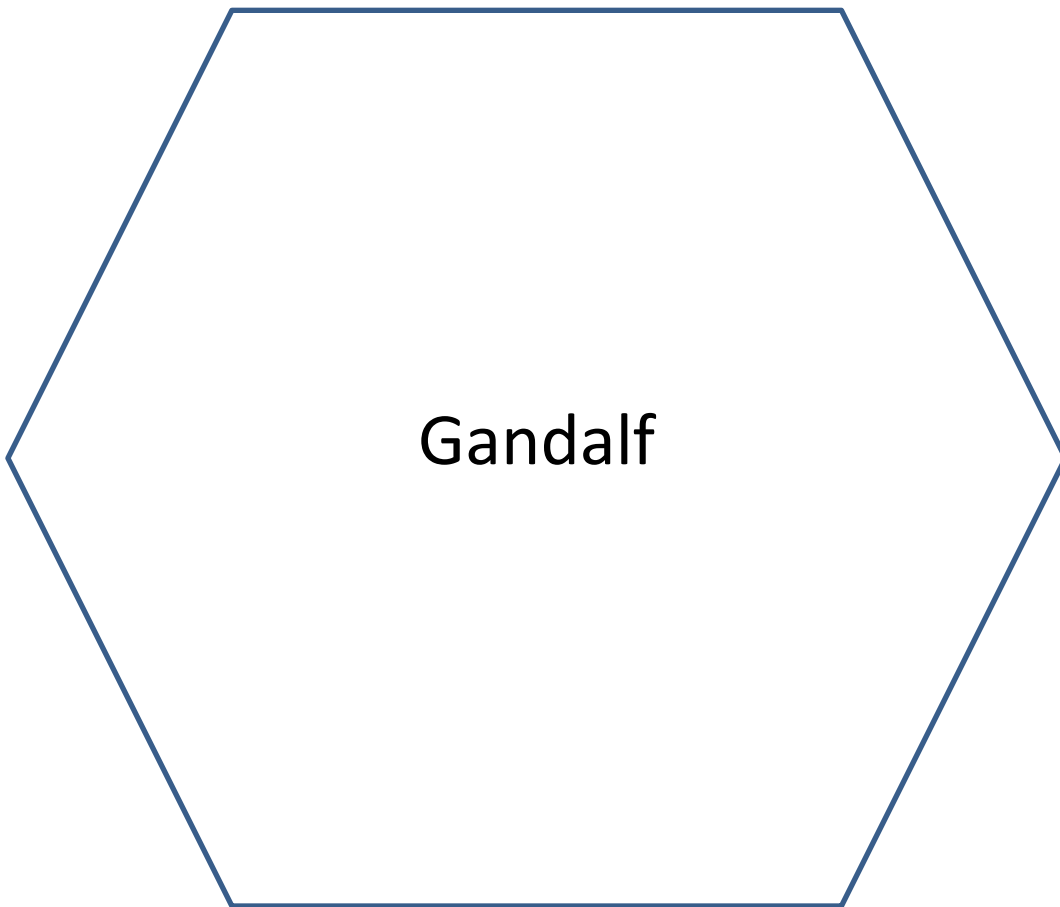
"Hobbit, czyli tam i z powrotem"

"Przygody! To znaczy:
nieprzyjemności,
zburzony spokój, brak
wygód. Przez takie
rzeczy można się
spóźnić na obiad."

"-A co, nie mówiłem?-
zaśmiał się Gandalf.-
Pan Baggins potrafi
więcej, niż nam się
wydaje."

POLSKI PRZED WSZYSTKIM

Bilbo Baggins

Dwalin, Balin, Kili, Fili,
Dori, Nori, Ori, Qin,
Gloin, Bifur, Bofur,
Bombur .

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Smaug

Elrond

Gollum

Orły

Beorn

Pajaki

Elfy

Bard

POWIEŚĆ
FANTASTYCZNO -
NAUKOWA

Wydarzenia rozgrywają się w dalekiej przyszłości, - świat przedstawiony ukazuje wizję postępu cywilizacyjnego, występują elementy fantastyczne nawiązujące do osiągnięć technicznych przyszłości. np. wymyślone maszyny, urządzenia, podróże kosmiczne. Często pojawia się słownictwo naukowe.

"Felix, Net i Nika, czyli
Gang Niewidzialnych
Ludzi"

Rafał Kosik

BOHATEROWIE

Felix Polon

Net Bielecki

Nika Mickiewicz

Manfred- sztuczna inteligencja

"– Mówię poważnie! –
prawie krzyknęła Nika
i zerknęła przez ramię
na schody, jakby bała
się, że szkielet zejdzie
za nią aż tu"

"– Ruben to przygas. – Net
machnął ręką. – Ma pół mózgu.

O wszystkim i tak decyduje

Marcel... A właściwie...

dlaczego ty zawsze chodzisz w
tych martensach?"

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

**POWIEŚĆ
DOKUMENTALNA
(LITERATURA FAKTU)**

Gatunek literacki (epicki),
który przedstawia
autentyczne wydarzenia i
bohaterów

"A kiedy trzeba, na
śmierć idą po kolei.
Jak kamienie przez
Boga rzucające na
szaniec."

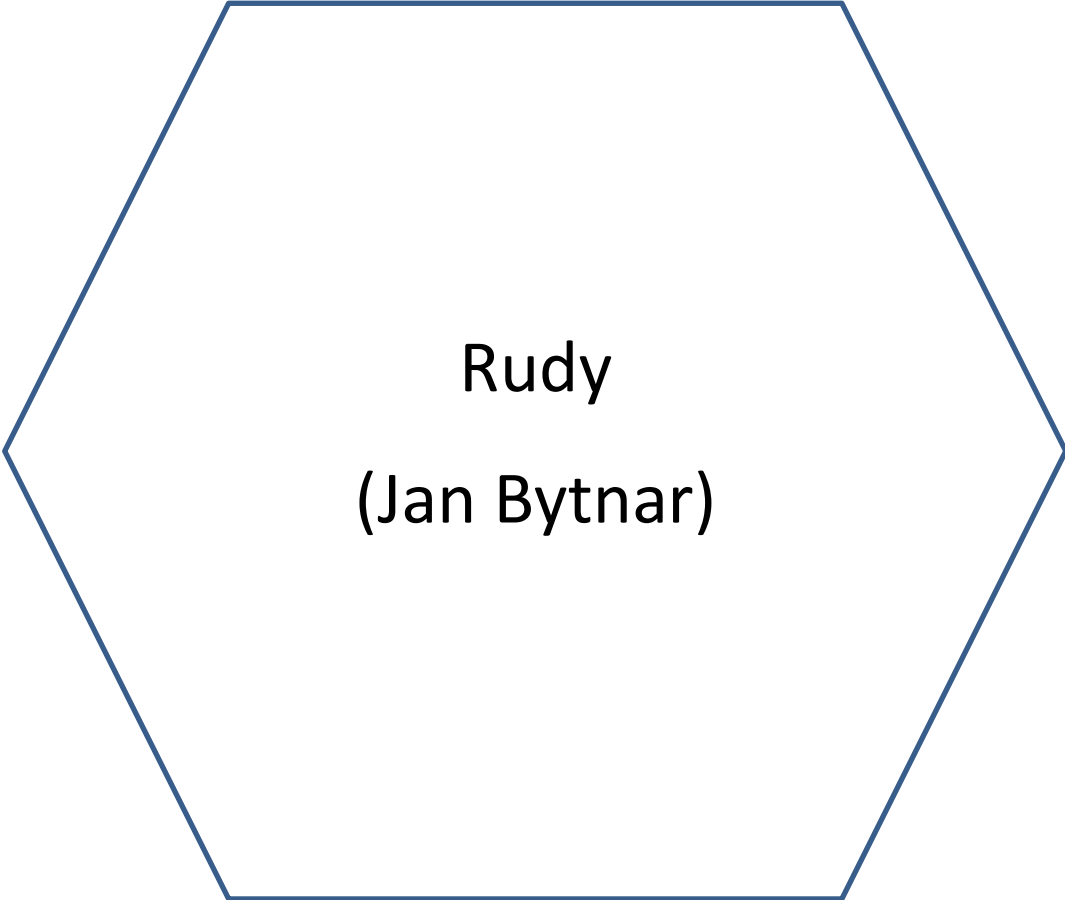
"Nie należy
spatałaszyć szans,
które dostaliśmy do
rąk"

"Być zwyciężonym i
nie ulec - to
zwycięstwo!"

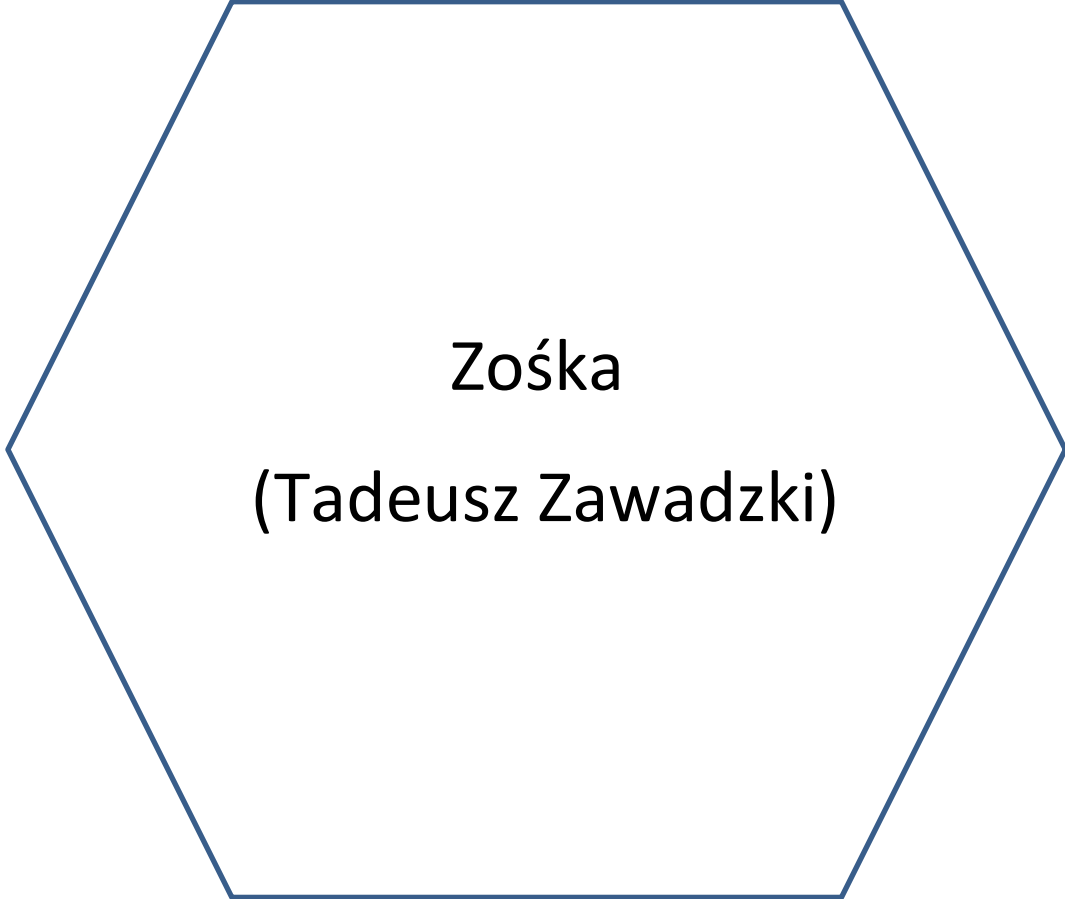
"Postuchajcie opowiadania o Alku,
Rudym, Zośce i kilku innych
cudownych ludziach, o
niezapomnianych czasach 1939 –
1943 roku, o czasach bohaterstwa i
grozy..."

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Alek
(Aleksy Dawidowski)

Rudy
(Jan Bytnar)

Zośka
(Tadeusz Zawadzki)

Zeus
(Leszek Domański)

Henryk Ostrowski
(Heniek)

Stanisław Broniewski
(Orsza)

EPOPEJA

Gatunek epicki. Utwór zwykle wierszowany, utrzymany w podniosłym stylu. Rozpoczyna się inwokacją – rozbudowaną apostrofą. Obfituje w liczne, szczegółowe opisy i rozbudowane porównania.

"Pan Tadeusz"
Adam Mickiewicz

"Grzeczność nie jest
nauką łatwą ani małą.
(...) Grzeczność
wszystkim należy, lecz
każdemu inna."

"Głupi niedźwiedziu! gdybyś
w mateczniku siedział,
Nigdy by się o tobie Wojski
nie dowiedział."

"Tym ła dem, mawia ł,
domy i narody s łyn ą, z
jego upadkiem domy i
narody gin ą."

Tadeusz S oplica

Jacek Soplica
(Ksiądz Robak)

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Sędzia

Telimena

Zosia

Hrabia

Gerwazy

Protazy

Wojski

Jankiel

szlachta dobrzyńska
(bohater zbiorowy)

Moskale

OPOWIADANIE

Gatunek epicki, charakteryzuje się niewielkimi rozmiarami, swobodną konstrukcją oraz nieskomplikowaną fabułą. Utwór w porządku przyczynowo-skutkowym prezentuje kolejne zdarzenia rozgrywające się w przeszłości. Dużą rolę odgrywa narrator. Forma tego gatunku zbliżona jest do noweli, jednak jego budowa nie jest aż tak zwarta i podporządkowana rygorom formalnym

(pojawiają się także postacie drugoplanowe, opisy, dialogi, refleksje).

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Charles Dickens "Opowieść wigilijna"

"- Noszę łańcuch, który sobie
ukułem za życia - odparł duch. Sam
przygotowałem każde jego
ogniwo. Włożyłem go na siebie
dobrowolnie, dobrowolnie
nosiłem, a teraz dźwigać go muszę
przez wieczność."

"Z każdym Bożym
Narodzeniem jesteś o
rok starszy, ale nie
bogatszy."

"Zmienił się zupełnie. Odtąd był
dobrym przyjacielem i
chlebodawcą, słowem - takim
człowiekiem jakimi bywali
ludzie za dobrych, starych
czasów, w dobrym, starym
kraju."

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

**BPHATEROWIE
REALISTYCZNI**

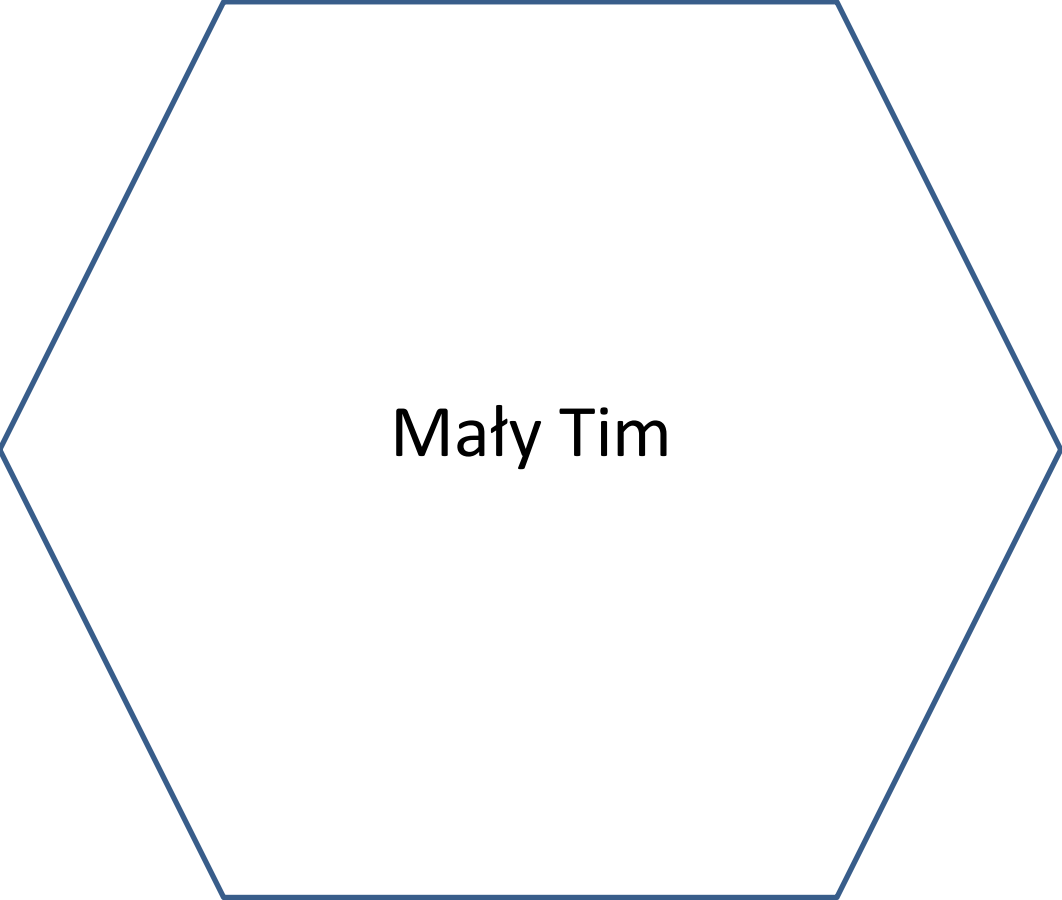
Ebenezer Scrooge

Fred

Bob Cratchit

Mały Tim

BOHATEROWIE

FANTASTYCZNI

POLSKI PRZED WSZYSTKIM

Duch Wigilijnej

Przeszłości

Duch Tegorocznego
Bożego Narodzenia

Duch Przyszłych Wigilii

Sławomir Mrożek
"Artysta"

NOWELA

Gatunek epicki, jednowątkowy, nie ma wątków pobocznych, mała ilość bohaterów. Charakteryzuje ją: zwięzłość, brak opisów przyrody oraz charakterystyki; mocno zarysowany punkt kulminacyjny, stanowiący zarazem moment przełomowy w życiu bohatera; wyraźne zakończenie z puentą, które jest sensem całej noweli.

Narrator III osobie zachowuje dystans do przedstawionych zdarzeń.

Henryk Sienkiewicz "Latarnik"

"Pewnego razu
zdarzyło się, że
latarnik w Aspinwall,
niedaleko Panamy,
przepadł bez wieści."

"Największym ludzkim
szczęściem jest - tylko
nie tułać się."

"Był on naprawdę jak okręt,
któremu burza łamała maszty,
rwała liny, żagle, którym rzucała od
chmur na dno morza, w który biła
fala, piła pianą- a który jednak
zawinął do portu."

Skawiński

Mr Izaak Falconbridge

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Johns

"Janko Muzykant"
Henryk Sienkiewicz

"„Przyszło to na świat
wątle, słabe... chudy był
zawsze i opalony, z
brzuchem wydętym, a
zapadłymi policzkami..."

„W zimie siadywał za piecem
i popłakiwał cicho z zimną, a
czasem z głodu, gdy matula nie
mieli co włożyć ani do pieca, ani do
garnka; latem chodził w koszulinie
przepasanej krajką, i w słomianym
„kapalusie”, spod którego obdartej
kani spoglądał, zadzierając jak ptak
głowę do góry.”

„Janko, przyczajony w łopuchach,
patrzył już od dawna przez otwarte
szerokie drzwi na cel wszystkich
swych pożądań. Księżyc (...) odbijając je w kształcie wielkiego
jasnego kwadratu... Ale ten kwadrat
zbliżał się powoli do **skrzypiec** i w
końcu oświetlił je zupełnie.
Wówczas w ciemnej głębi wydawało
się, jakby od nich biła światłość
srebrna...”

Janko

Matka Janka

Państwo

Stach

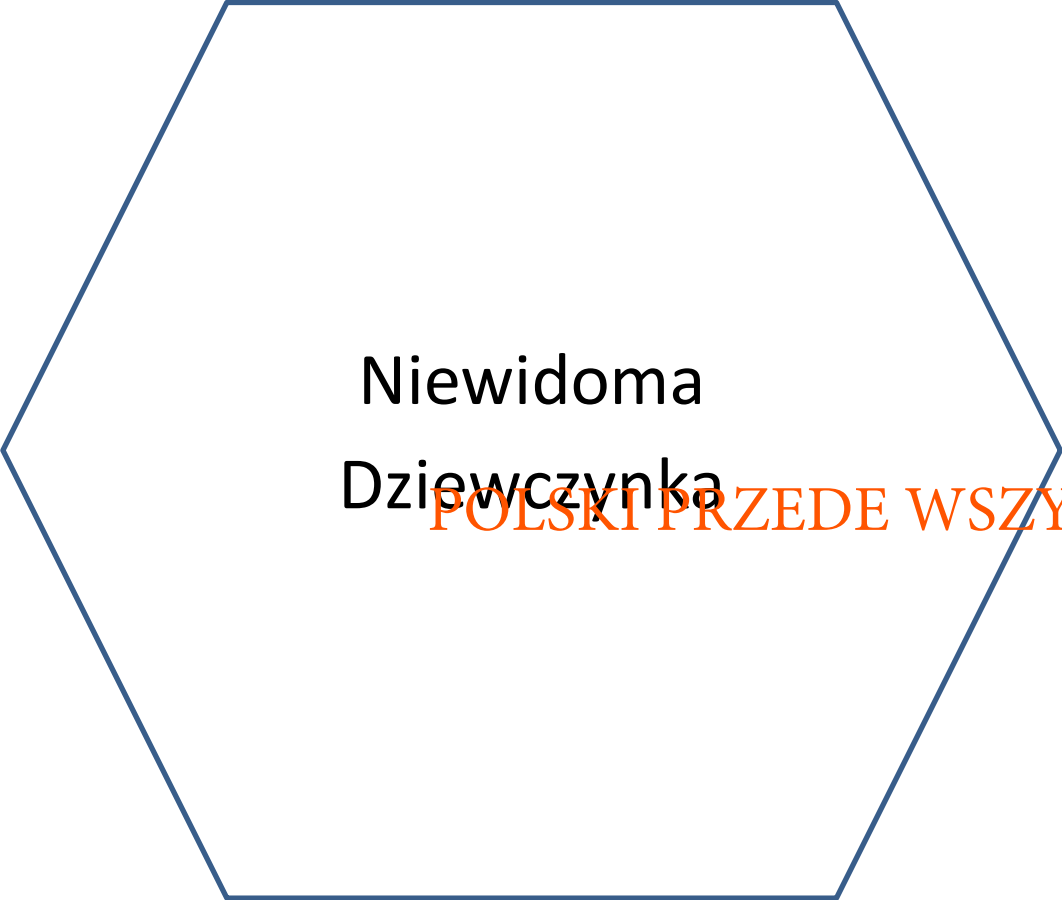
"Katarynka"

Bolesław Prus

„Gdy mecenas usłyszał na ulicy katarynkę, przyspieszał kroku i na parę godzin tracił humor. On, człowiek spokojny - zapalał się, jak był cichy - krzyczał, a jak był łagodny - wpadał w gniew na pierwszy odgłos katarynkowych dźwięków.”

„Mała niewidoma dziewczynka
tańczyła po pokoju, klaszcząc
w ręce. Błada jej twarz
zarumieniła się, usta śmiały się,
a pomimo to z zastygłych oczu
płynęły łzy jak grad.”

Pan Tomasz

Niewidoma
Dziewczynka

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

BAŚŃ

Niedługi utwór z reguły o szczęśliwym zakończeniu i charakterystycznym początku np. Dawno, dawno temu...". Obok postaci i przedmiotów ze świata realistycznego występują postaci fantastyczne i przedmioty magiczne. Czas i miejsce akcji nie są dokładnie określone. Postaci i ich zachowania przedstawione są przeważnie na zasadzie kontrastu.

Hans Christian
Andersen
"Calineczka"

Hans Christian
Andersen
"Dziewczynka
z zapałkami"

Hans Christian
Andersen
"Brzydkie kaczątko"

Hans Christian
Andersen
"Królowa śniegu"

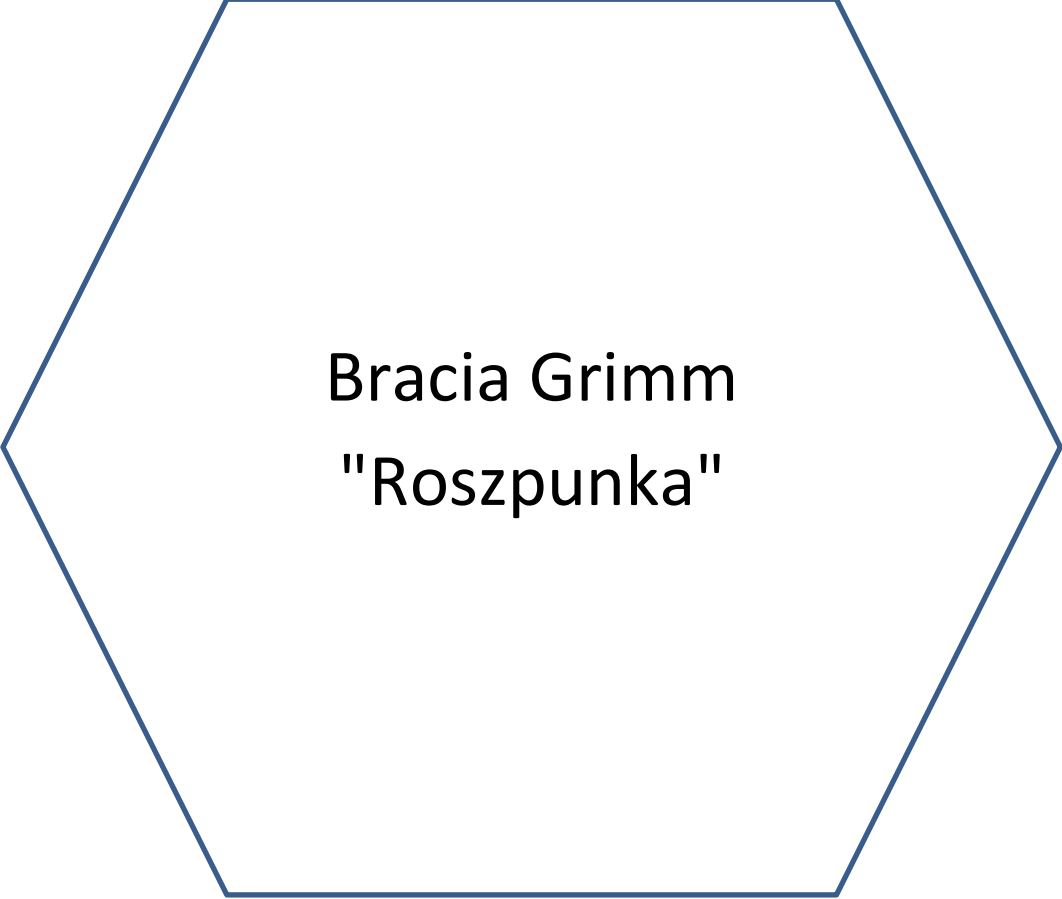
Bracia Grimm
"Czerwony Kapturek"

Bracia Grimm
"Królewna Śnieżka"

Bracia Grimm
"Jaś i Małgosia"

Bracia Grimm
"Rozpunka"

LEGENDA

Gatunek epicki, w którym występują
elementy fantastyczne i realistyczne.

Początkowo miała charakter opowieści
ludowej przekazywanej z pokolenia na
pokolenie. Dotyczy historycznych
miejsc, osób i zdarzeń. Tematem mogą
być np. początki państwa, miasta
(ma tzw. "ZIARNKO PRAWDY")

POLSKI PRZED WSZYSTKIM

"Legenda o Lechu,
Czechu i Rusie"

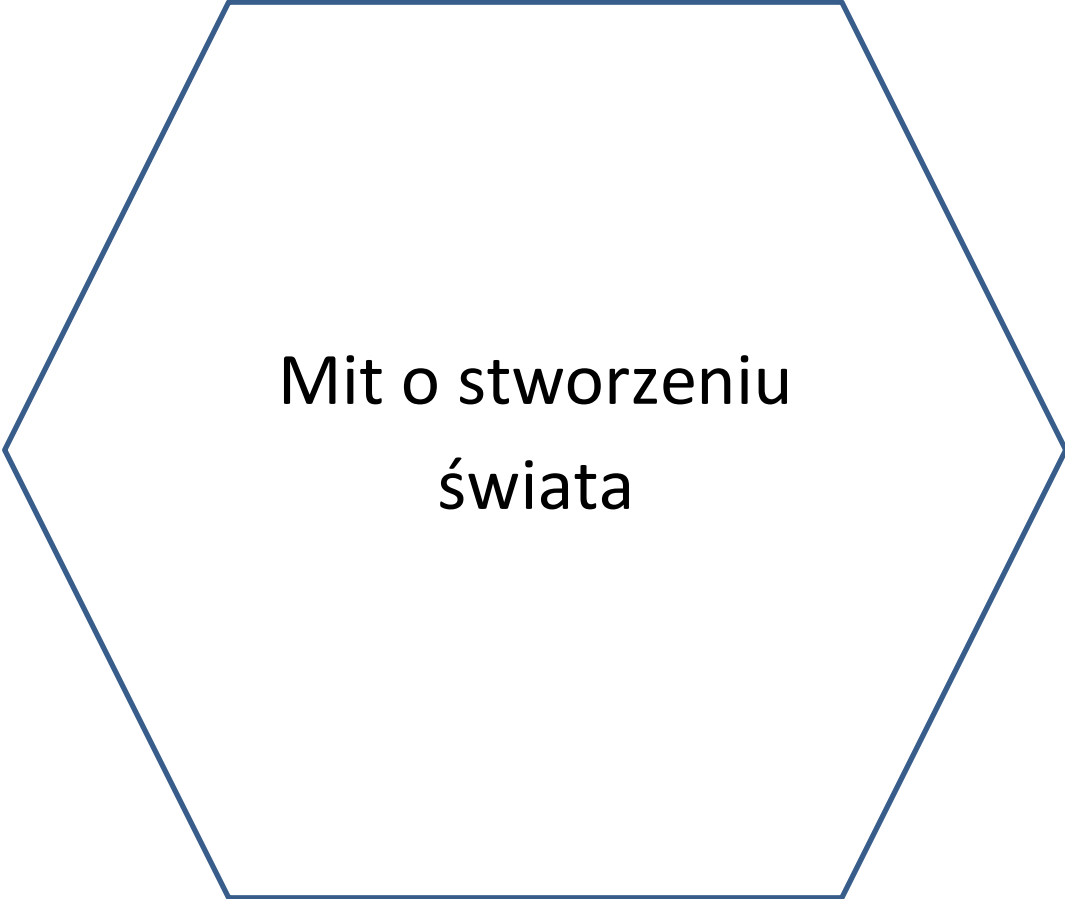
"O Wandzie, co nie
chciała Niemca"

"Piaś Kołodziej"

MIT

Opowieść o herosach i bogach,
zjawiskach nadprzyrodzonych,
przekazywane ustnie, wyjaśniają
sens świata, opisują stworzenie
świata i człowieka, wyjaśniają
niepokojące warunki
atmosferyczne
(gatunek literacki należący do
epiki)

Mit o stworzeniu
świata

Mit o Demeter i Korze

Mit o Prometeuszu

Mit o Syzyfie

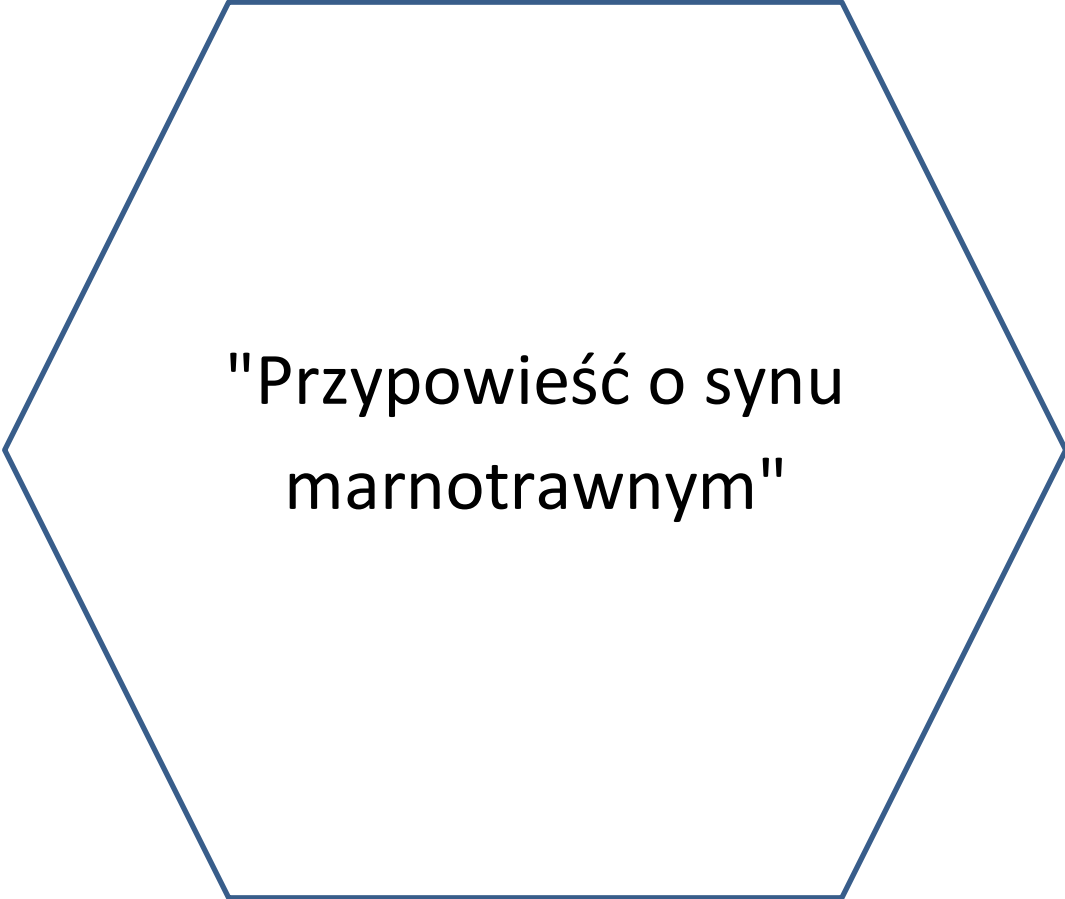
PRZYPOWIEŚĆ/ PARABOLA

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

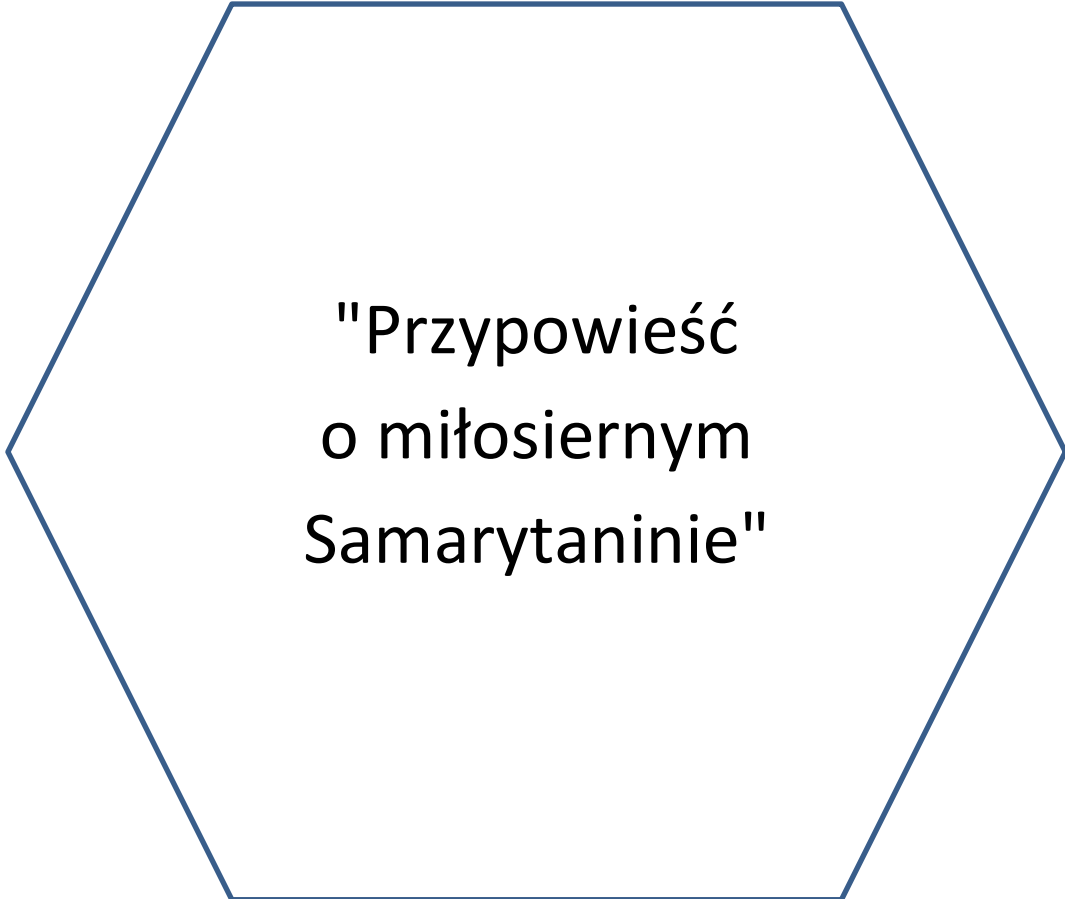
Gatunek literacki należący do epiki, charakteryzuje się schematyczną fabułą.

Występuje obiektywny narrator, uproszczone postaci (też schematyczne, mało o nich wiemy).

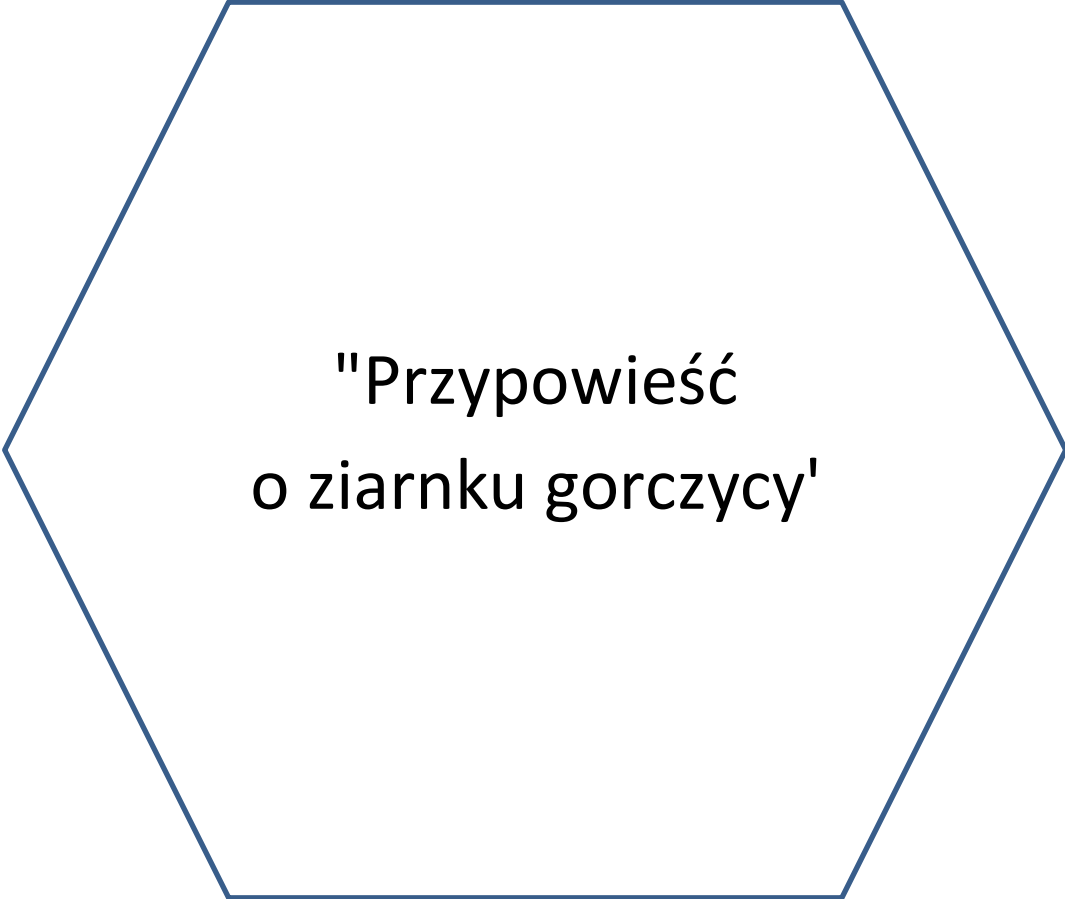
Ukazuje ponadczasowe prawdy. Mamy do czynienia z uproszczonym światem przedstawionym. Ukazuje postawę godną naśladowania, zawiera ukryte znaczenie, którego czytelnik musi się domyślić.

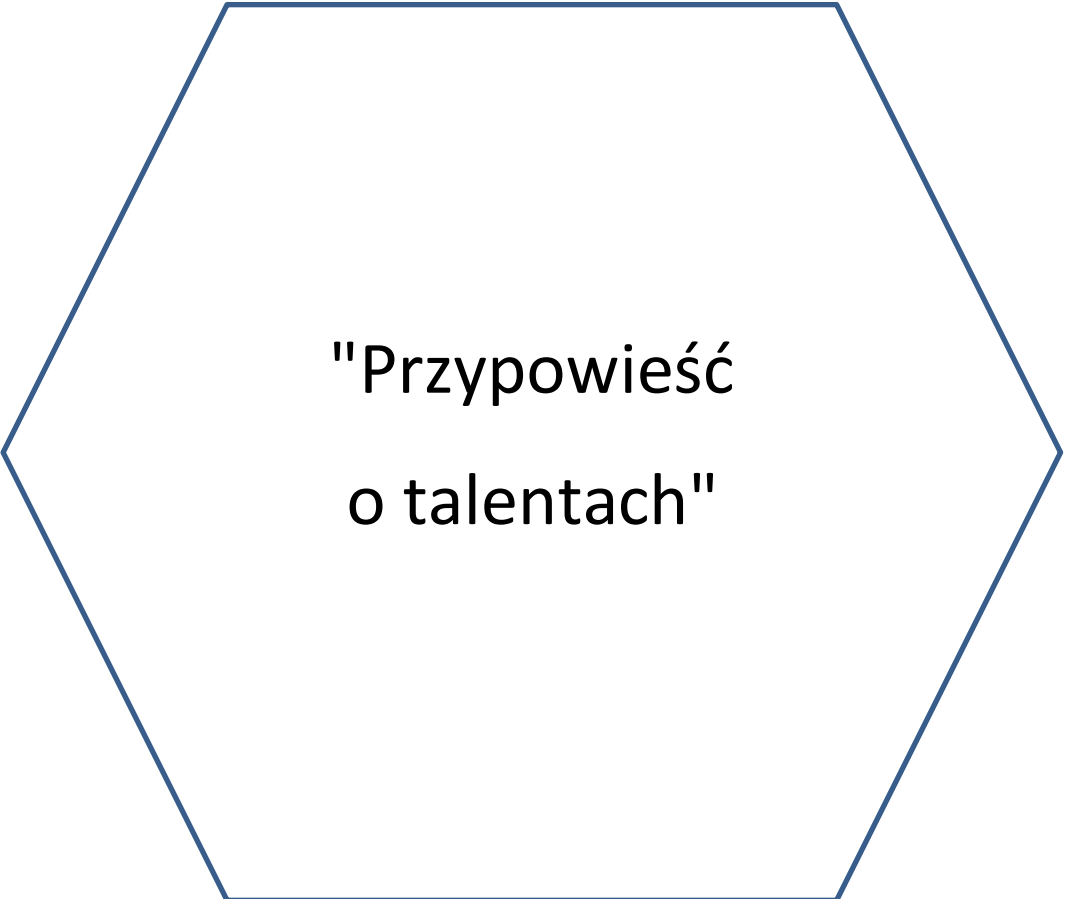
"Przypowieść o synu
marnotrawnym"

"Przypowieść
o miłosiernym
Samarytaninie"

"Przypowieść
o ziarnku gorczycy"

"Przypowieść
o talentach"

BAJKA

Krótki utwór wierszowany,
którego bohaterami mogą być
ludzie a także zwierzęta,
rośliny, przedmioty uosabiające
cechy charakteru. Zawiera
morał, czyli pouczenie.

**BAJKA
EPIGRAMATYCZNA**

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

Bajka.....krótka,
lapidarna, zwięzła ,
pozbawiona fabuły

BAJKA NARRACYJNA

Bajka..... dłuższa,
posiada krótką, łatwą
do przyswojenia
fabułę.

Ignacy Krasicki

"Pan i pies"

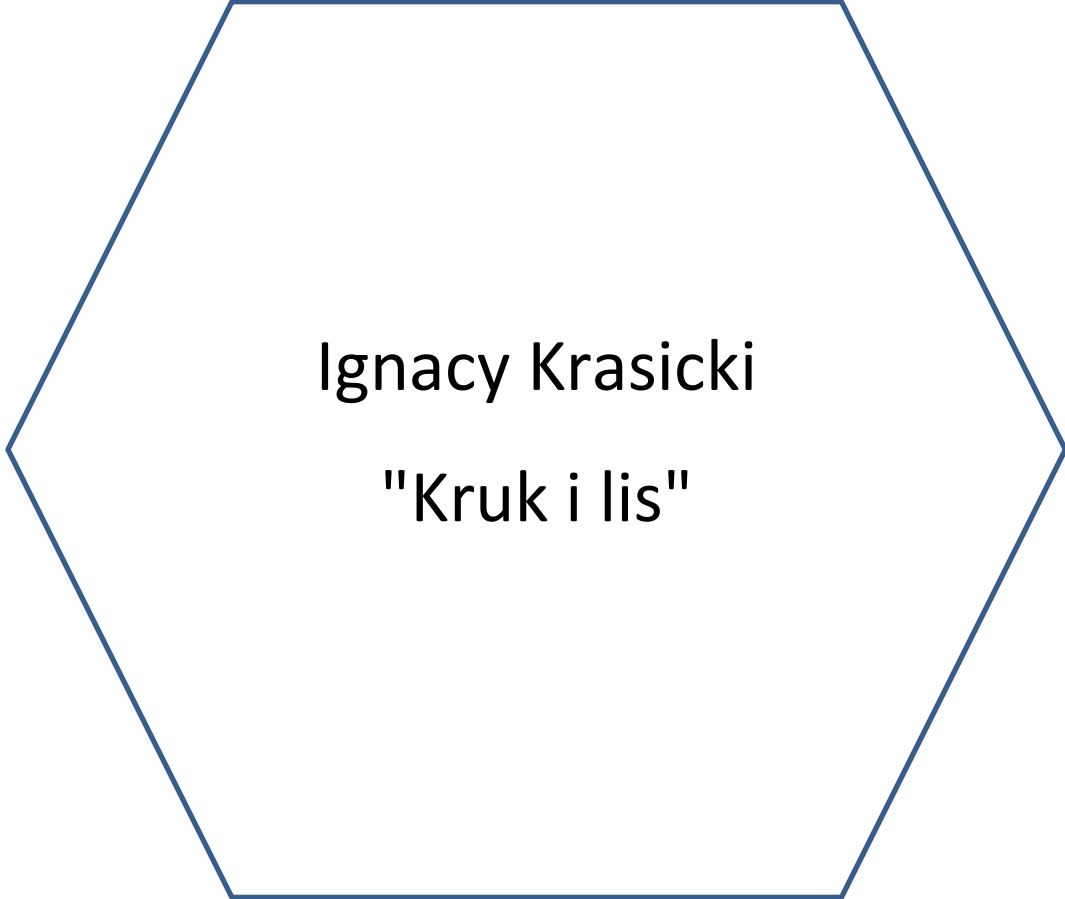

Ignacy Krasicki

"Ptaszki w klatce"

Ignacy Krasicki
"Mądry i głupi"

Ignacy Krasicki
"Kruk i lis"

Ignacy Krasicki
"Czapla, ryby i rak"

Aleksander Kamiński
"Kamienie na szaniec"

Antoine de Saint-Exupéry

"Mały Książę"

Utwór, w którym odnaleźć można cechy:

- baśni** - bohater, który jest Księciem, upersonifikowana przyroda {mówiący lis, róża zachowująca się jak kobieta}, podróż międzyplanetarna.
- **powiastki filozoficznej** - porusza ważne zagadnienia w życiu człowieka: analizuje świat wartości, zmusza do rozmyślań na temat śmierci, relacji, zawiera wiele sentencji, aforyzmów,
- przypowieści** - w książce ukrytych jest wiele symboli, co oznacza, że poza warstwą dosłowną kryje się pewna mądrość, sens ukryty, pokazuje, które wartości w życiu człowieka są ważne; uczy.

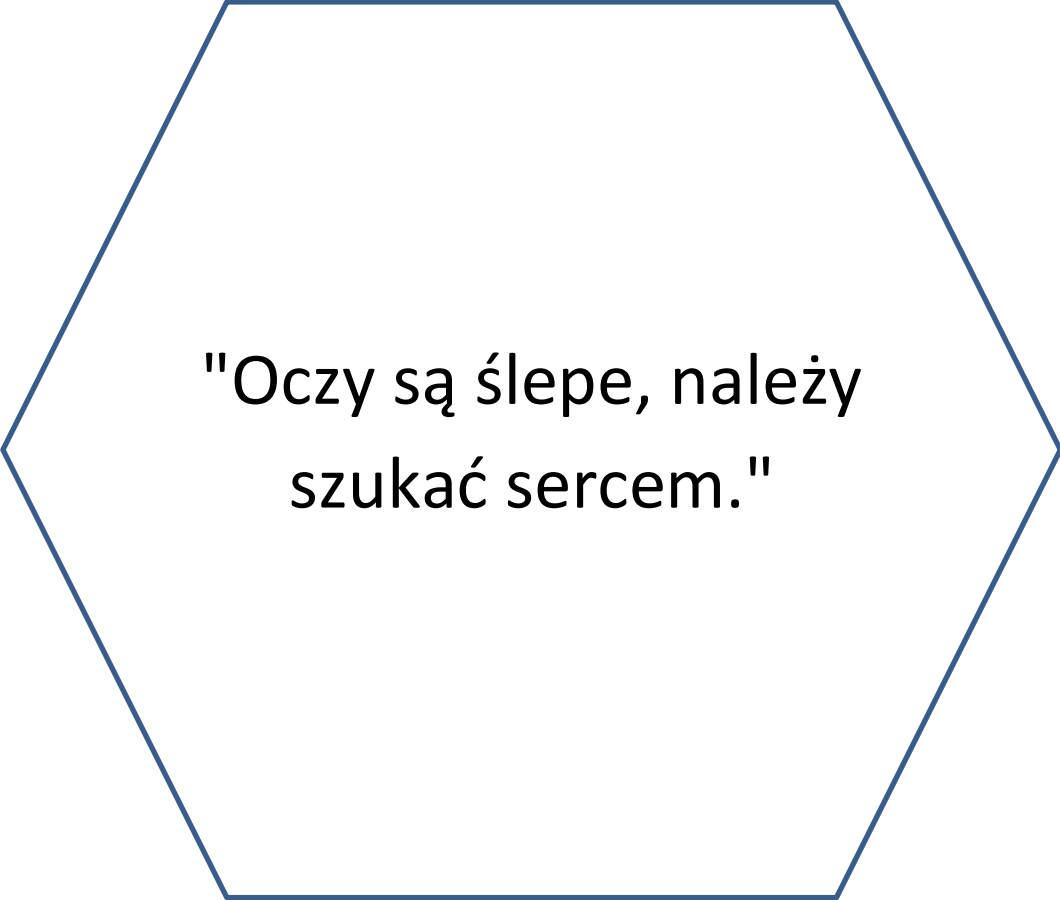
"Dobrze widzi się tylko
sercem. Najważniejsze
jest niewidoczne dla
oczu."

"- Na pustyni jest się
trochę samotnym. -
Równie samotnym
jest się wśród ludzi."

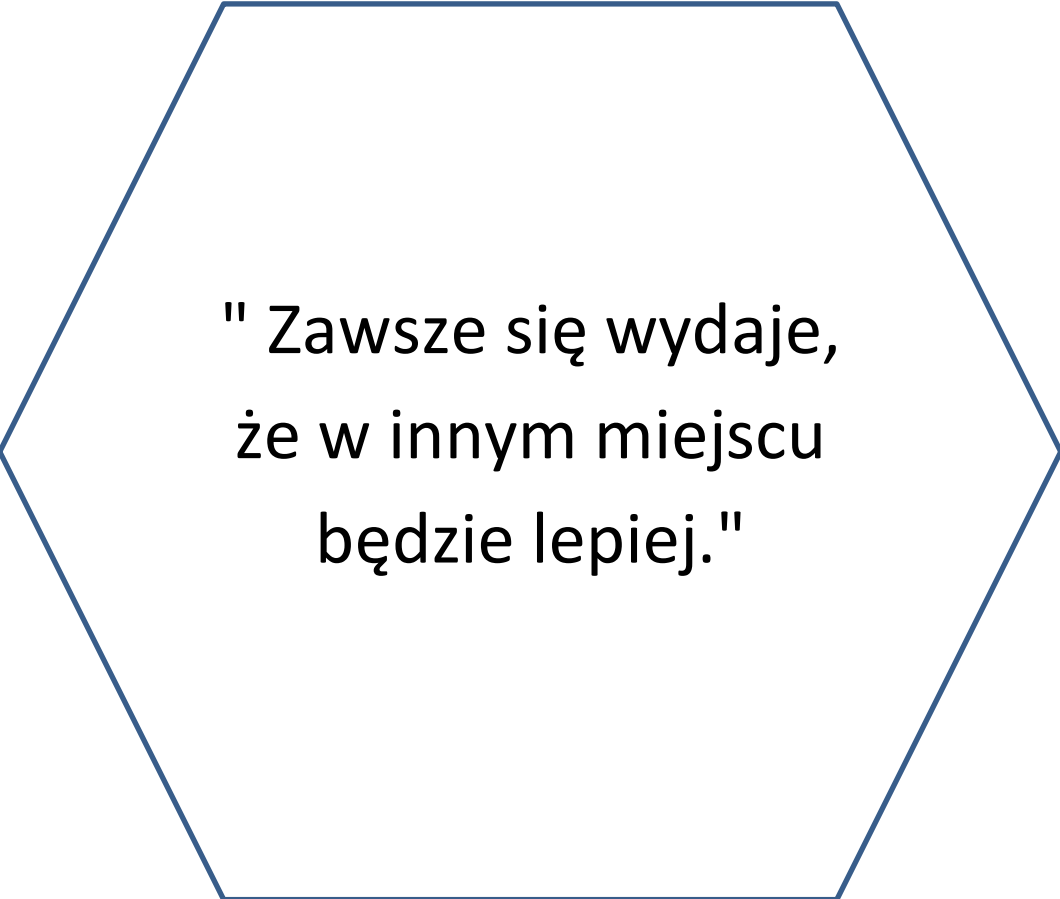
"Przyjaciele są jak
ciche anioły, które
podnoszą nas, kiedy
nasze skrzydła
zapominają jak latać."

POLSKI PRZED WSZYSTKIM

"Na zawsze ponosisz
odpowiedzialność za
to, co oswoiłeś."

"Oczy są ślepe, należy
szukać sercem."

" Zawsze się wydaje,
że w innym miejscu
będzie lepiej."

Mały Książę

Lis

Róza

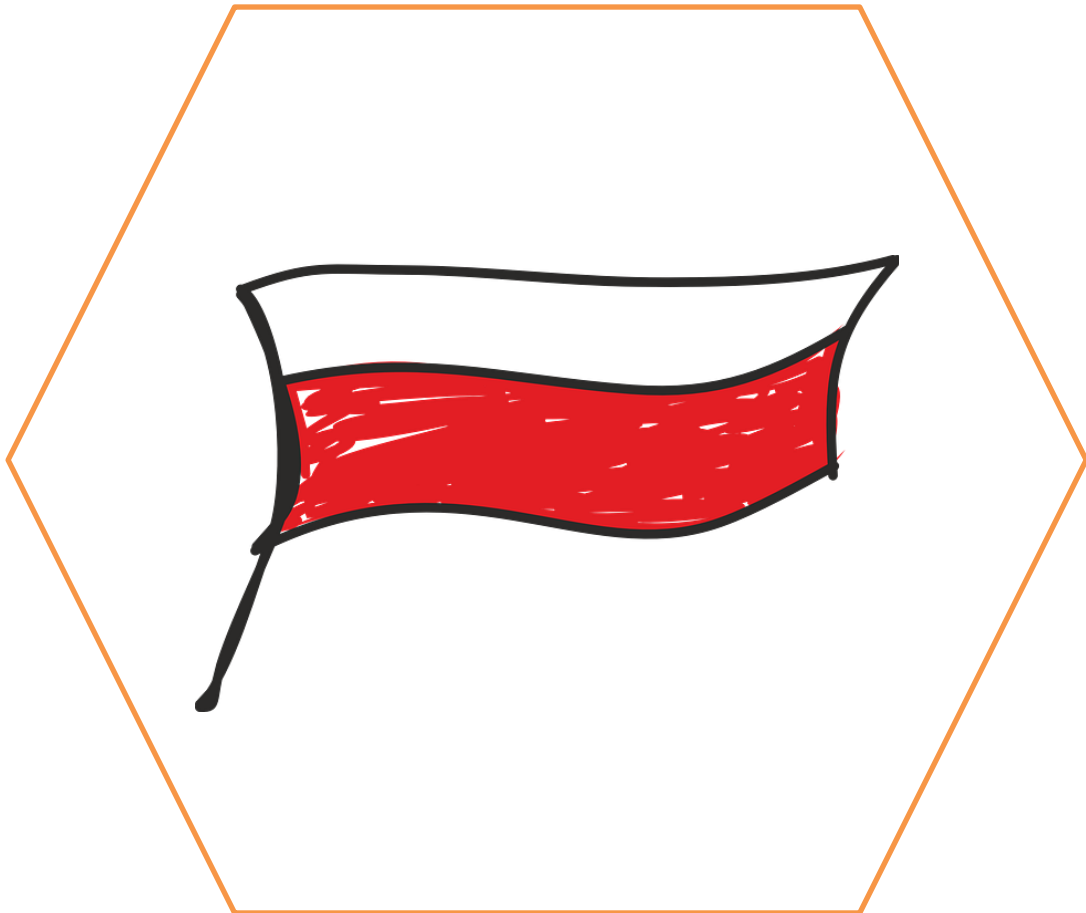
Pilot

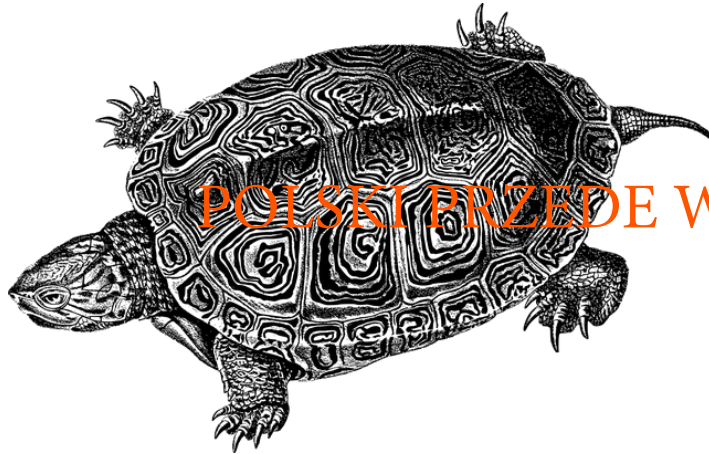
Król, Pijak, Próżny,
Bankier, Latarnik,

Geograf. POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

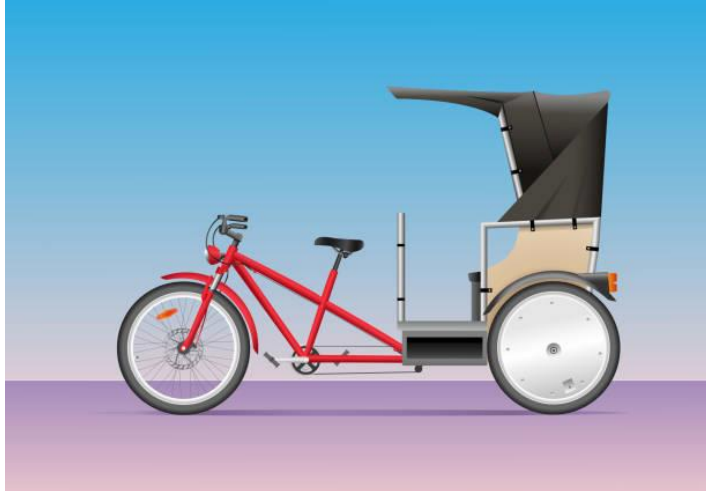

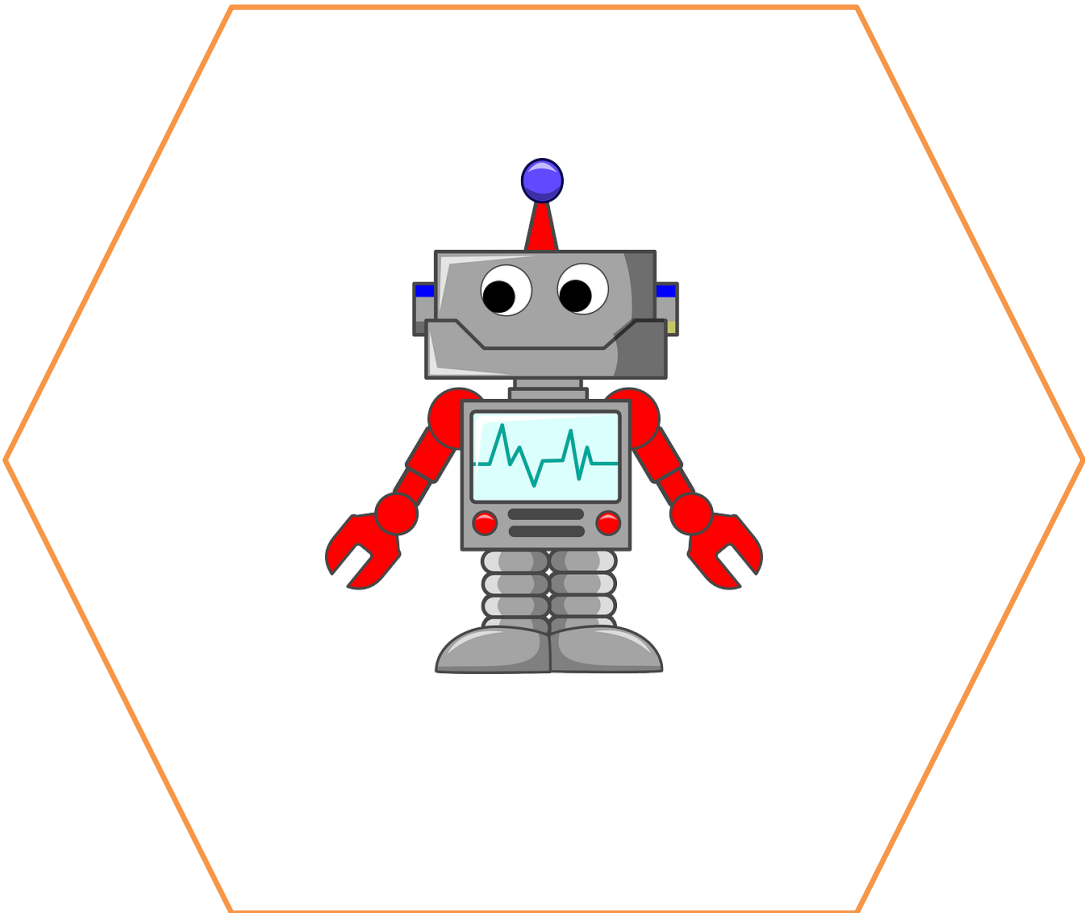
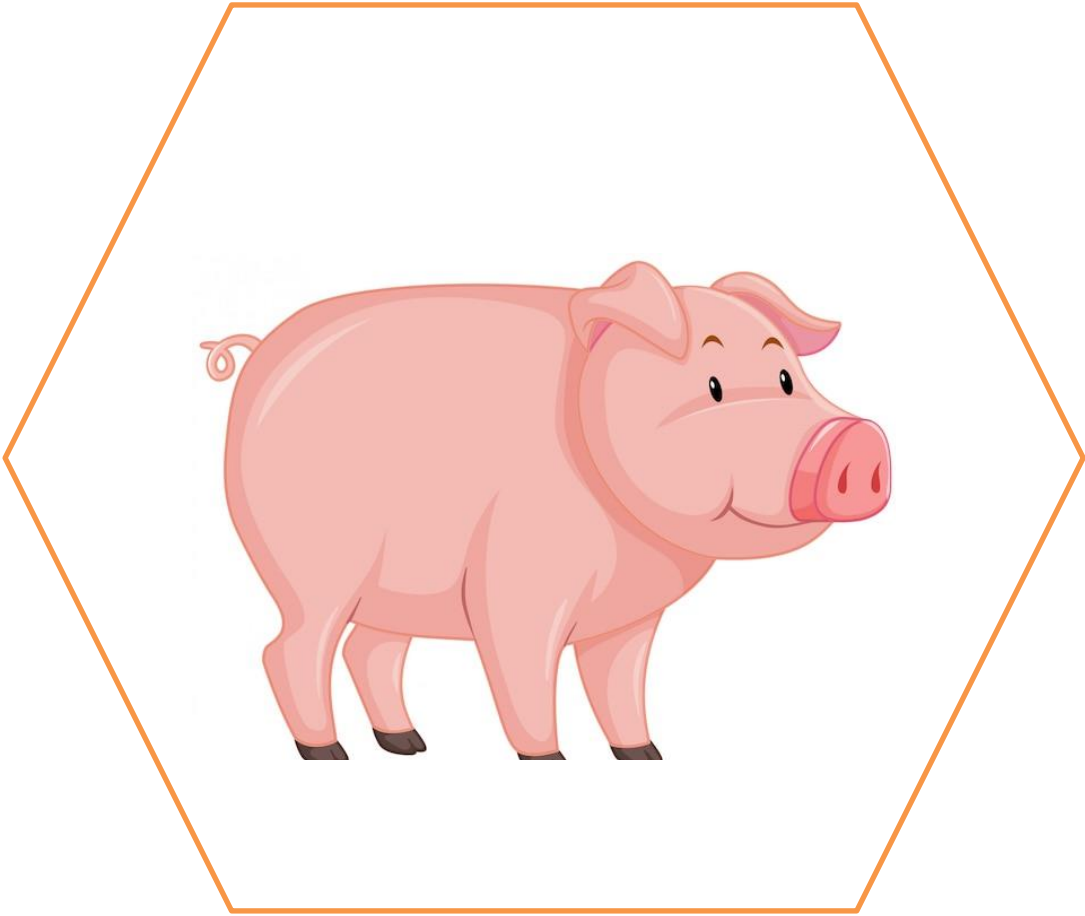

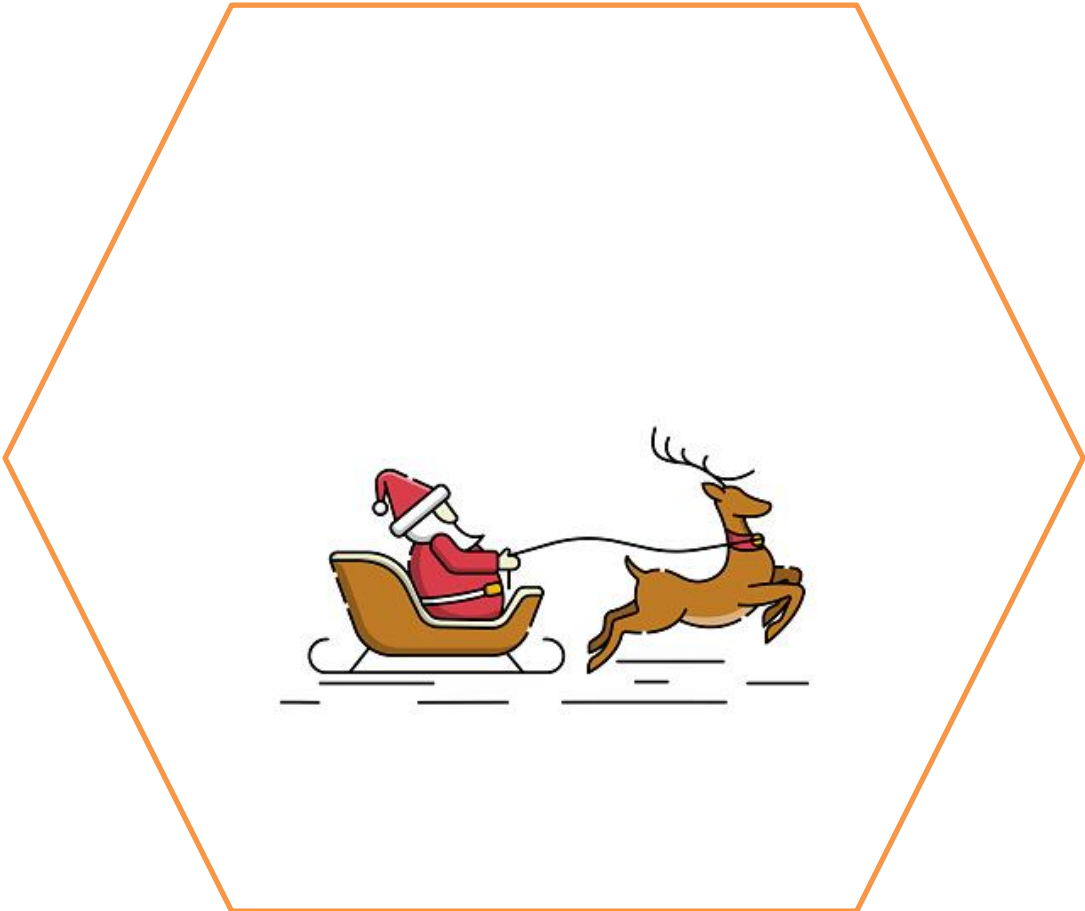
POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

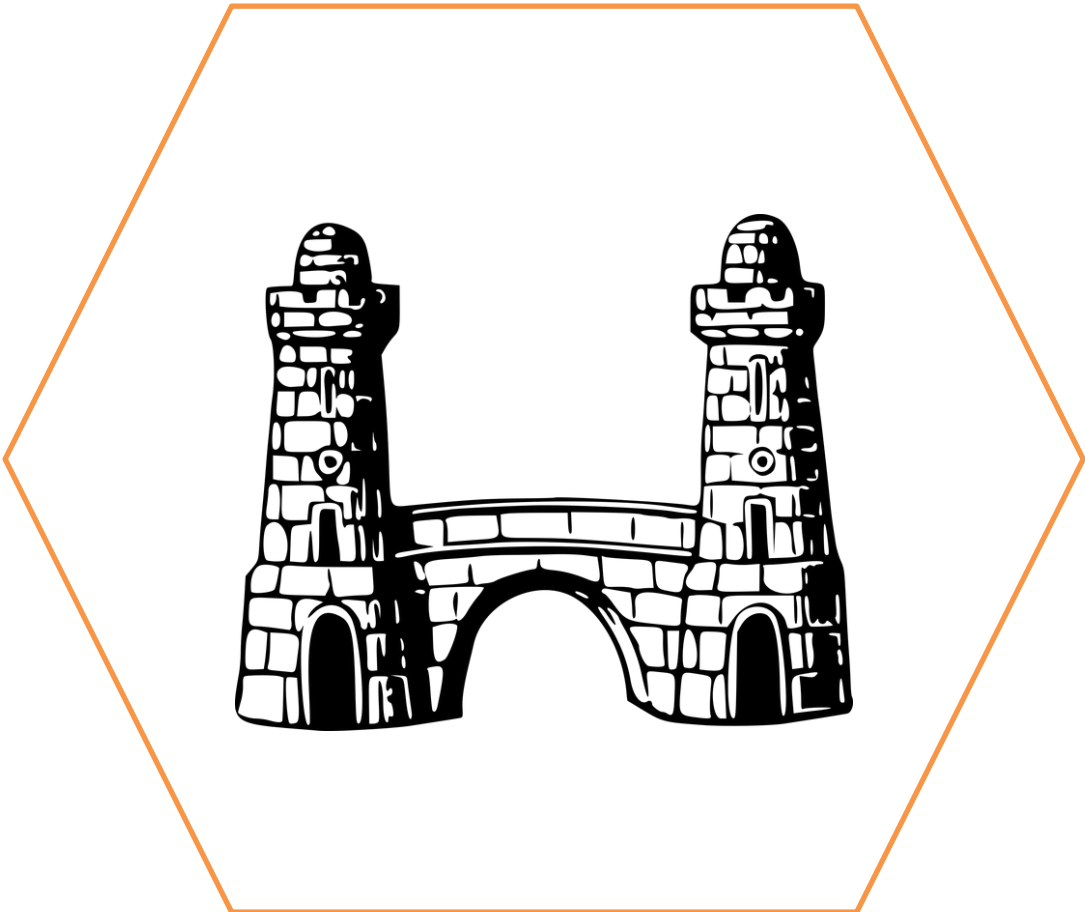

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

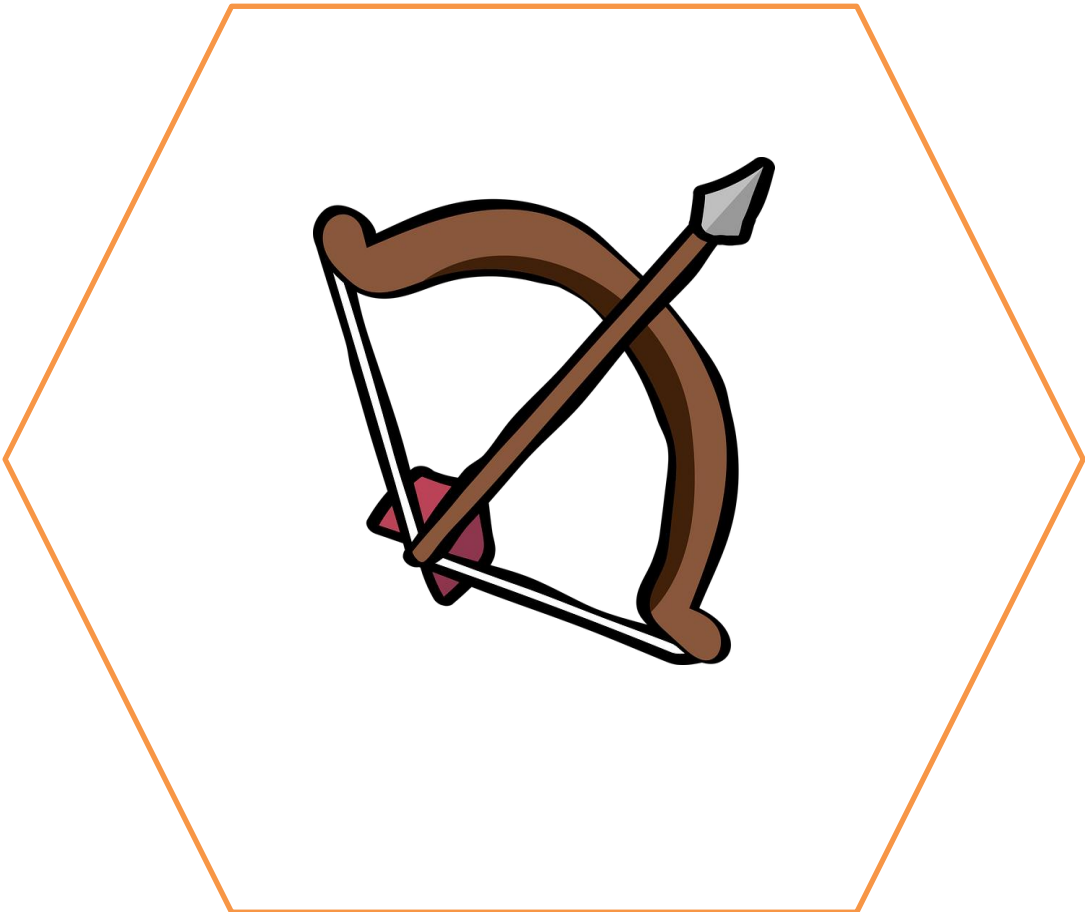

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

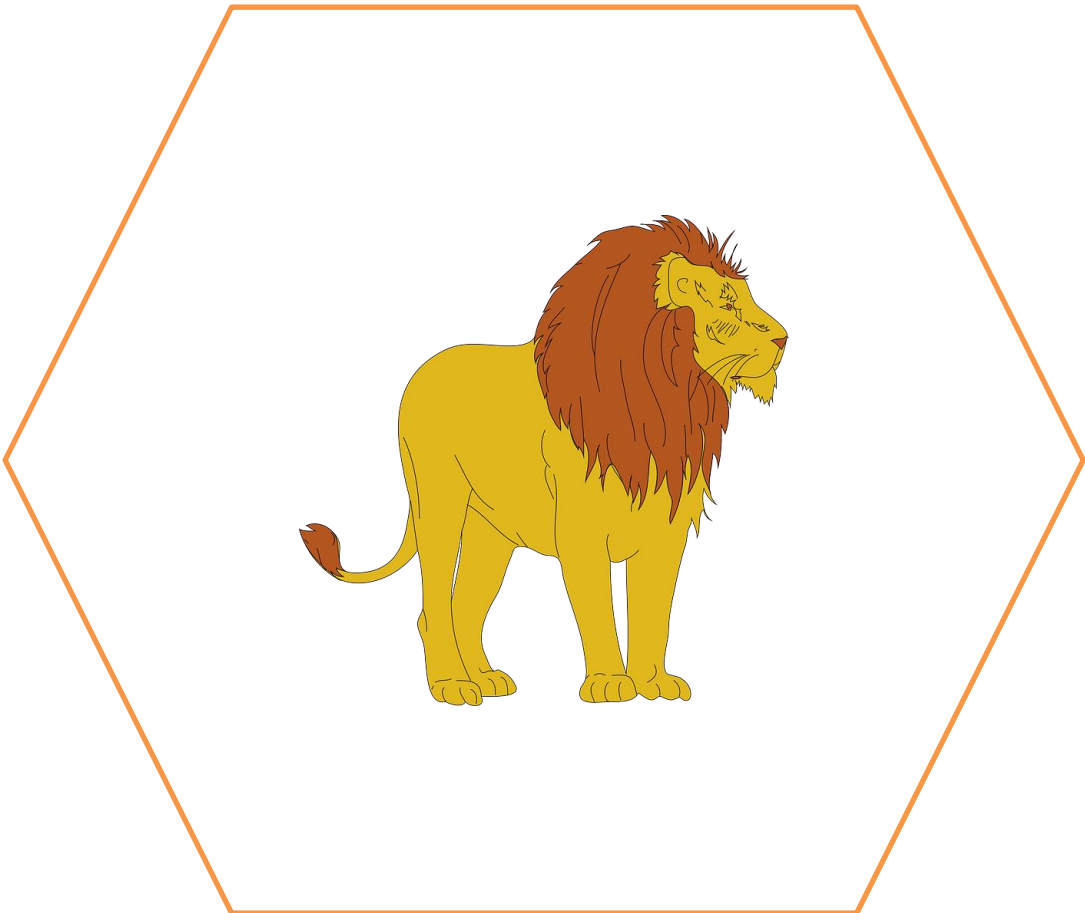
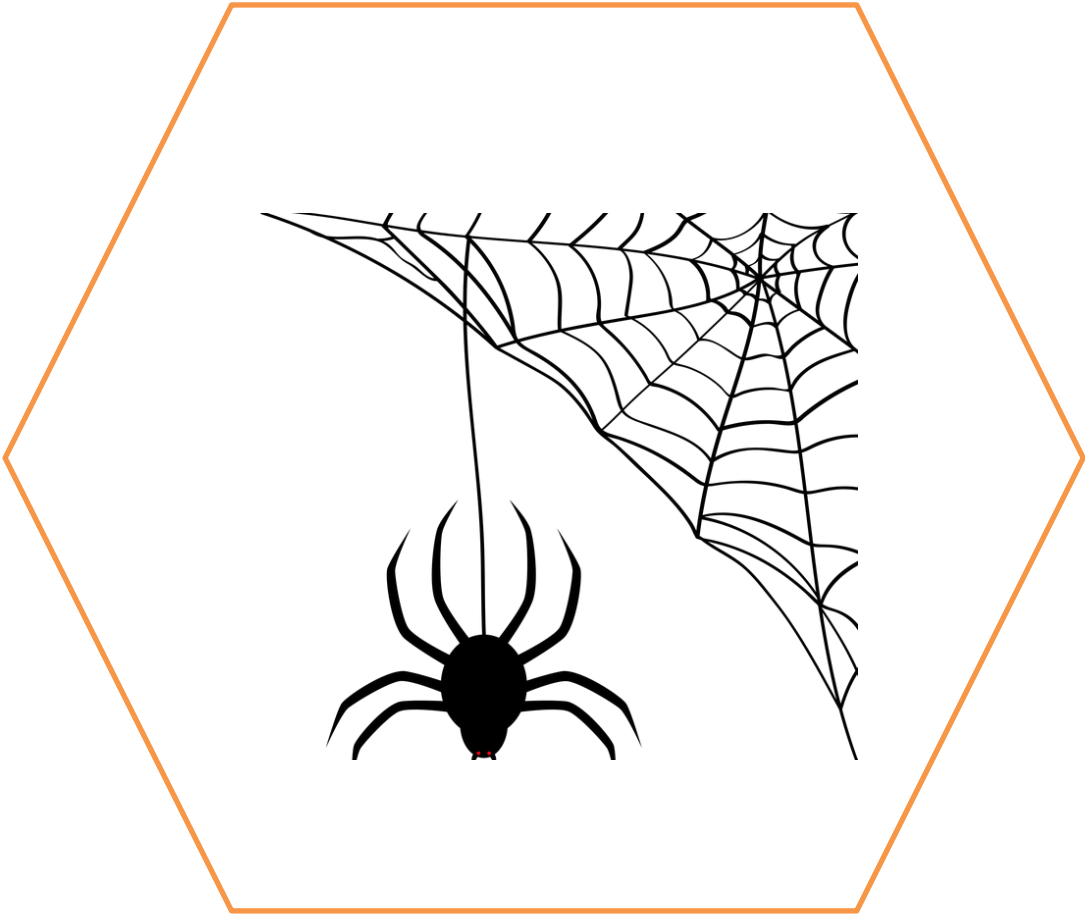

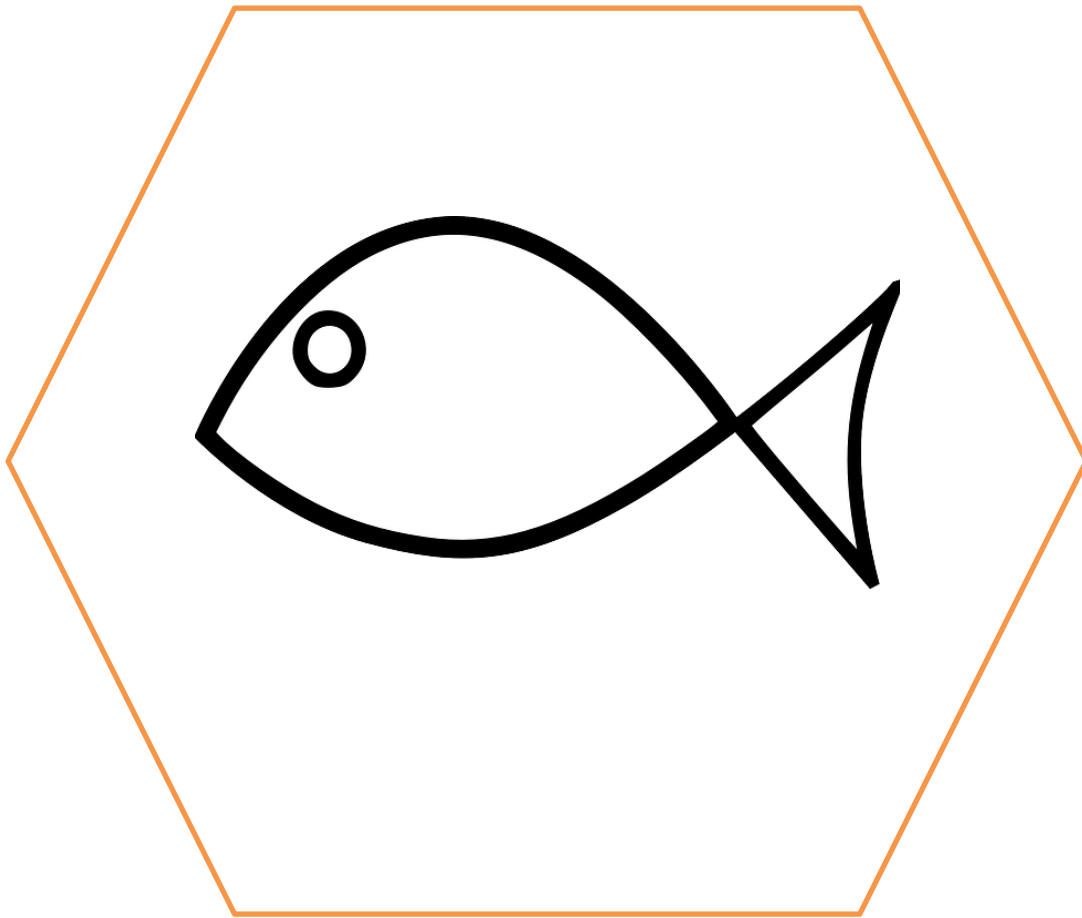

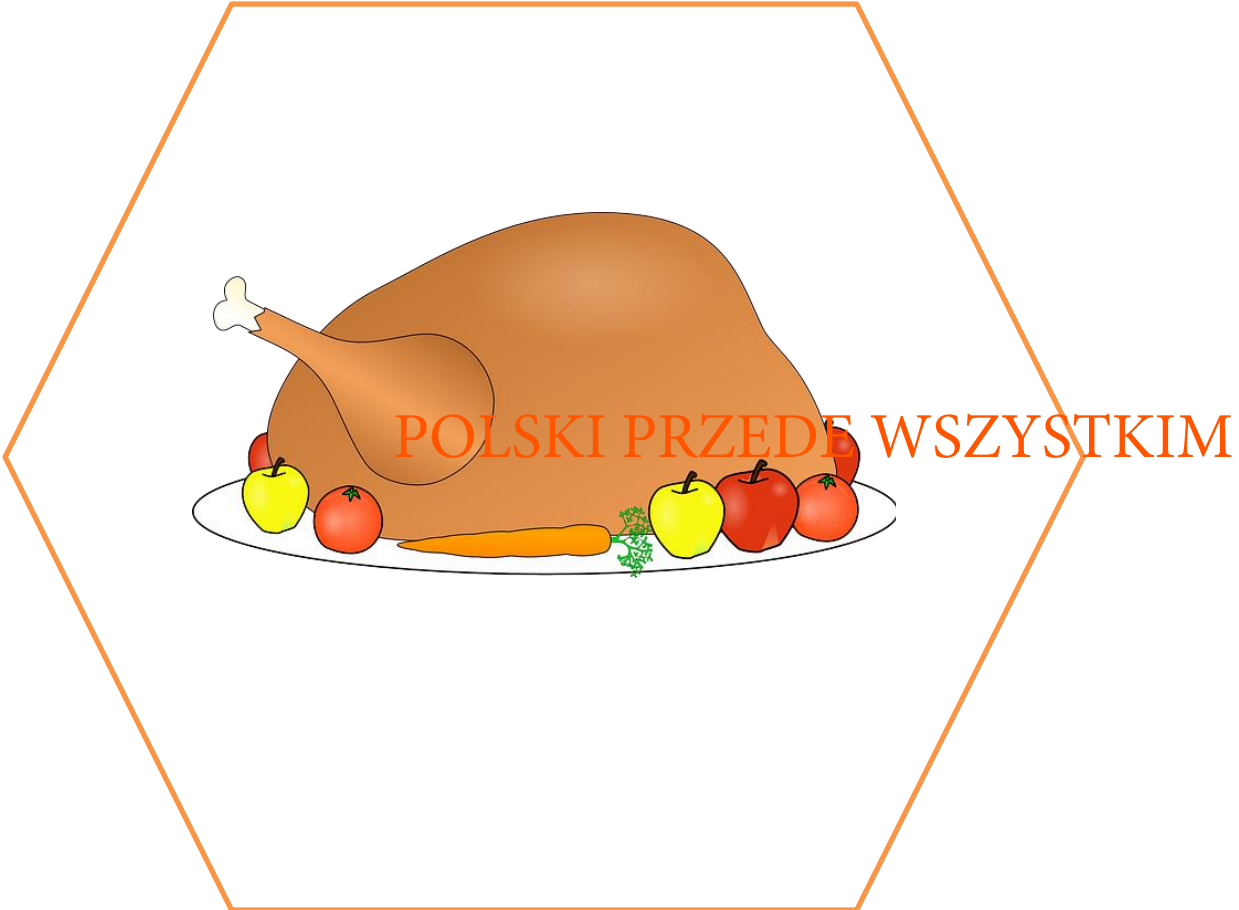
POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

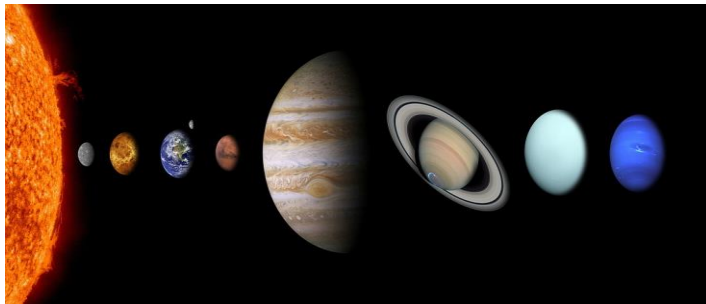

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

POLSKI PRZEDE WSZYSTKIM

